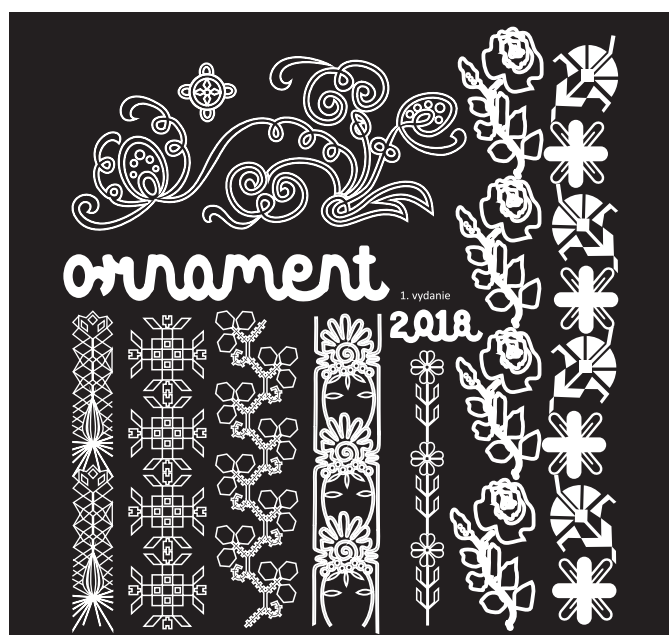

V Pohronskom osvetovom stredisku (POS) sme sa po niekoľkoročnej odmlke pohrali s myšlienkou znovuzrodenia spravodaja o kultúrno-osvetovej činnosti v našom regióne, ktorý zahŕňa okresy Žiar nad Hronom, Banská Štiavnica, Žarnovica. Spočiatku sa chceme pripomenúť ako občasník na ôsmich stranách, ktoré budú zahŕňať naše aktivity, aby sa širšia verejnosť dozvedela bližšie o čom je naša práca. Jednou z prvých úloh bolo vymyslieť spravodaju názov, ktorý by bol ľahko zapamätateľný, pretože jeho predchodca sa nazýval CULTURE a **POST**eriori, pomenovanie bolo výstižné, ale komplikovaný. Preto sa hľadal názov, ktorý by bol odvodený od názvu našej inštitúcie. Najschodnejší sa zdal názov GRON, ktorý zahŕňa názov inštitúcie i historický názov rieky Hron, ktorá tečie cez mesto a sídlo organizácie. Prvé tri písmená v názve GRON boli zámerne zväčšené, štvrté predstavovalo vlnu, aby sme sa odlišili od oblastnej organizácie cestovného ruchu Región GRON. Lenže nechceli sme, aby si niekto tieto dve inštitúcie spájal do jednej, po rôznych úvahách sme dospeli k názvu POKUS, ktorý sa bude písať **POkuS**, veľké písmená **POS** znázorňujú skratku Pohronského Osvetového Strediska, **ku** predstavuje kultúru...resp. názov POKuS znamená Pohronský Osvetový kultúrny Spravodaj. Cieľom spravodaja je, aby sa dostal do pozornosti ľudí v našom regióne, milovníkom, tvorcom, priaznivcom, realizátorom a podporovateľom regionálnej kultúry, výchovy a vzdelávania. Chceme priblížiť výsledky práce v oblasti miestnej a regionálnej kultúry, jej smerovanie v regióne. Zoznámiť sa s osobnosťami regiónu minulými aj súčasnými. Dúfame, že sa Vám prvé číslo bude páčiť a budete spokojní s obsahom.

Mgr. Helena Žňavová

JARNÝ SALÓN 2019

V dňoch 8. až 28. februára 2019 prebehla vo výstavnej sále MSKC v Žiari nad Hronom výstava diel 31. ročníka regionálneho kola celoslovenskej postupovej súťaže neprofesionálnej tvorby Výtvarné spektrum, ktorej organizátorom sme my POS spoluorganizátor MSKC Žiar nad Hronom. V troch kategóriách súťažilo 19 autorov, ktorí spolu zaslali 74 prác. Nesúťažne autorka pod 15 rokov Nellka Lepšíková, ktorá bola aj tak veľmi úspešná. Získala cenu riaditeľky POS za monotyp. Predseda poroty prof. Jaroslav Uhel, ArtD. počas vernisáže skonštatoval, že úroveň súťaže bola nižšia ako minulý rok, chýbali mu účastníci z tvorivých dielní, tiež niektoré práce nesúce náboj výtvarného experimentu. Ale celkovo vyzdvihol snahu vystavujúcich autorov a predovšetkým prácu organizátora POS.

Mgr. Miroslav Hric

Ornament je ozdoba vychádzajúca z geometrických či rastlinných opakujúcich sa motívov, v minulosti slúžil na odlíšenie sa od ostatných obcí. Ornament 2018 je maľovanka, ktorú vydalo Pohronské osvetové stredisko a nie hocijaká. Zozbieraný materiál v podobe ornamentov poslúžil ako inšpirácia pre žiakov ZŠ, ktorí vytvorili obsah tejto jedinečnej publikácie. Viac o ľudovom ornamente sa dočítate na strane 4.

Vybrané podujatia POS 2018

Najkrajšia dovolenková fotografia

V roku 2018 bol vyhlásený 21. ročník. Vďaka patrí Márii Petrovej, ktorá stojí pri autorskej myšlienke a dlhoročnej realizácii tejto súťaže. Postupne sa stala uznávanou a rešpektovanou medzinárodnou súťažou, ktorá nadobudla vysokú kvalitu a úroveň.

Každým rokom súťažiaci prihlásia cez 200 prác. Ani v tomto ročníku tomu nebolo inak, prišlo nám 303 fotografií od 44 autorov z celého Slovenska a zahraničia. Výstavu prihlásených diel inštalujeme v spolupráci v priestoroch múzea v Svätom Antone od roku 2006 s výnimkou jedného ročníka pravidelne. Vďačíť môžeme aj už bývalému riaditeľovi MSA Ing. Mariánovi Čížovi, ktorý v januári 2019 odišiel na zaslúžený dôchodok.

Súťaží sa v ôsmich kategóriách – pamiatky UNESCO, príroda a krajina, múzeá, dovolenka dýcha človečinou, môj najkrajší prázdninový zážitok (pre deti a mládež do 16 rokov), čiernobiela fotografia, šport a nehmotné kultúrne dedičstvo, kde cenu venujeme my Pohronské osvetové stredisko. Okrem spomenutých kategórií sa udelila cena primátorky mesta Banská Štiavnica za najkrajšiu fotografiu z banskoštiavnického regiónu, cena starostu obce Banský Studenec, cena Slovenského vodohospodárskeho podniku š.p., cenu za najkrajšiu fotografiu zo slovenských hôr venoval klub fotopublicistov SSN. Každá kategória mala svojho garanta, ktorý venoval cenu do jednotlivých kategórií. Nás teší, že v tomto ročníku prerazili fotografie účastníkov do 16 rokov, patrili medzi najzaujímavejšie.

Vianoce a capella

S príchodom Vianoc zorganizovalo Pohronské osvetové stredisko (POS) v spolupráci s Národným osvetovým centrom (NOC) 5. ročník celoslovenskej nesúťažnej prehliadky vokálnych zoskupení a speváckych zborov Vianoce a capella 2018, podujatia z verejných zdrojov podporil aj Fond na podporu umenia. Rok 2018 bol vyhlásený Úniou speváckych zborov Slovenska v spolupráci s NOC za Rok zborového spevu, toto výnimočné podujatie bolo jeho súčasťou. Zaspievali vokálne zoskupenia resp. zbor a spevokol z Banskej Štiavnice, Heľpy, Lovčice-Trubín, Sabinova a dokonca z Prahy, hosťom podujatia bol talentovaný spevák Miloslav Hosček. Podujatie dostalo aj „novú tvár“ v podobe nového loga, ktoré vypracovala grafička POS Mgr. Ingrid Flešková.

Tak píšem ja

Uplynulo dvadsať rokov od založenia celoslovenskej autorskej súťaže **Tak píšem ja**. Okrem dvoch rokov sa táto súťaž pravidelne ročne opakovala. Etablovali sa v nej viacerí autori s prienikom na celoslovenskú kultúrnu sféru, boli roky úrodnejšie, chudobnejšie. Tým, že organizátori túto súťaž okrem celoštátnej pre dospelých preniesli aj do škôl v regióne, mala táto súťaž inšpiráciu pre detských a potenciálnych neskorších tvorcov v literárnej oblasti.

Ako členovia porôt pôsobia aj renomovaní spisovatelia či literárni teoretici, ktorí bývali k dispozícii aj v individuálnych rozhovoroch s autormi (hodnotiaci seminár). Brigita Šimonová sa zúčastnila ako porotkyňa všetkých ročníkov súťaží. Ako sama hovorí: „Vždy ma prekvapovalo a je to tak aj teraz, že ľudia majú záujem o takýto druh realizácie, že majú potrebu literárne sa vyjadrovať. Na tomto ročníku ma potešilo, že sme nemali práce, ktoré by boli grafomanskou prezentáciou, a tiež, že texty poslali autori z celého Slovenska!“

Aká bola kvalita predložených prác? Opäť zhodnotila Brigita Šimonová: „Pravdaže rôzna. Námetovo pestrá. Od intímnej lyriky po spoločenské reflexie. Čo ma trochu prekvapilo, bolo to, že najsilnejšou bola kategória do päťdesiat rokov. Tam sme mohli oceniť viacerých autorov, tak to bolo aj v kategórii súťažiacich nad päťdesiat rokov. Sklamaná som bola z kategórie vysokoškolákov, jednak počtom, jednak kvalitou. O celkovej kvalite sa môžete presvedčiť v zborníku, kde sme vybrali aj niektoré práce, kde autori neboli ocenení.

V súťaži predčila poéziu próza. Autori poslali texty od poviedok, črt aj obsiahlejšie opusy a až päť prác malo charakter sci-fi aj s presahom cez limit. Napriek tomu, že sa objavili práce z literatúry pre deti, samostatná kategória v tejto oblasti nám chýbala“

Na záver už len konštatovanie. Tešíme sa, že súťaž pokračuje a má celoslovenský záber.

Esther Shilo

vystrihované z papiera

Izraelská umelkyňa zo slovenskými koreňmi na pôde Pohronského osvetového strediska.

Priestory Pohronského osvetového strediska v Žiari nad Hronom v jarných mesiacoch minulého roka 2018 zdobila jedinečná a vzácna kolekcia diel pani Esther Shilo, ktorá „kreslí“ nožničkami.

Táto Izraelská umelkyňa donedávna tvorila iba diela menšieho formátu a na Slovensku ich vystavovala pod názvom **Vystrihované z papiera** v počte 58 kusov. Na požiadanie riaditeľky Galantského osvetového strediska, začiatkom roka 2017 vytvorila ďalších 16 kusov úplne nových diel väčšieho formátu, ktoré mali začiatkom septembra 2017 v rámci kultúrnych aktivít Týždňa židovskej kultúry v meste Galanta

premiéru a výrazne obohatili výstavnú kolekciu.

A tak sa stalo, že zásluhou kontaktov p. riaditeľky POS Mgr. Heleny Žnavovej prebehla autorská výstava od 12. februára 2018 v našich výstavných priestoroch, ukončená bola tvorivou dielňou 5. apríla s osobnou účasťou charismatickej autorky. Pre účasť na tomto zaujímavom stretnutí vám stačili šikovné ručičky a manikúrové nožničky, ktoré premenili obyčajný papier na umelecké diela - obrazy z papiera. Tvorivých dielní sa zúčastnili mladí, ale aj dospelí a veruže to nebolo jednoduché. Vystrihovali sa rôzne motívy, ktoré pani Shilo navrhuje sama. Všetkých zúčastnených prekvapila a potešila, každému kto dokončil „vystrihovačku“ napísala meno autora v hebrejskom jazyku.

Ester Shilo

Izraelská umelkyňa Esther Shilo sa narodila v roku 1952 v Tel Avive. V súčasnosti žije a tvorí v meste Kiryat Ata, nachádzajúce sa neďaleko mesta Haifa. Obaja jej rodičia pochádzali zo Slovenska, otec z Čífera a matka z dedinky Lula v Levickom okrese. Po tom, čo prežili holokaust, sa v roku 1948 vysťahovali do Izraela.

Umenie bolo odjakživa jej záľubou. Počas svojho štúdia sa venovala maľbe, kresbe, sochárstvu i keramike. V roku 2003 absolvovala kurz umeleckého strihania papiera a už po štvrtej hodine jej učiteľka skonštatovala: „V tomto umení budeš génium!“ Izraelská umelkyňa so slovenskými koreňmi „kreslí“ nožnicami. Esther Shilo tak podľahla čaru tradičného židovského umenia vystrihovania z papiera a začala navrhovať vlastné originálne papierové vystrihovačky, z ktorých väčšina motívov tematicky vychádza z Biblie, židovských tradícií a symboliky.

Popri prezentácii vlastnej tvorby šíri Esther Shilo umenie vystrihovania z papiera aj prostredníctvom seminárov a workshopov, ktoré osobne vedie v miestach svojich výstav. V roku 2017 sa stala členkou a umelkyňou Asociácie maliarov a sochárov v Izraeli.

Od roku 2005, kedy mala svoju prvú výstavu v medzinárodnom kultúrnom centre Kastru v Haife, bola tvorba tejto svetovej umelkyne prezentovaná na viacerých individuálnych i kolektívnych výstavách v Izraeli a v rôznych kútoch sveta. Na Slovensku prvýkrát vystavovala svoje diela v Bratislave (2006) v Múzeu židovskej kultúry.

Mgr. Miroslav Hric

Aj takéto zaujímavé diela vznikli počas tvorivých dielní.

Nožničky v rukách Ester Shilo, vystrihuje podľa vopred označených plôch.

Zabudnuté remeslá

ľudový ornament

Žiar nad Hronom, Žarnovica, Banská Štiavnica

Textilné a iné techniky

Dlhodobý projekt zaoberajúci sa oživením tradičných ľudových remesiel regiónu. Širokej verejnosti sme predstavili majstrov remesiel a ich tvorbu. Pokúsili sme sa odhaliť remeselný fortieľ predkov z rúk tých najpovolanejších. Spoločne sme oživilí ornament, ktorý sme preniesli na textil používaný v 21. storočí, na tenisky, tričká, opasky, šatky a peňaženky, technikami maľby a výšivky. Odbornými lektormi boli vyspelé autorky a remeselníčky Jitka Steinbach z Dolného Moštenca a Margita Javorská z Podhoria. Jednotlivé tvorivé dielne sme sprístupnili študentom ako aj verejnosti.

Zamerané boli na: **Ornament na teniskách, ornament na textil (šatka, taška, peňaženka)** - maľba. Náš cieľ? Pretože ľudový ornament začína opäť ožívať a čoraz viac umelcov a remeselníkov sa k nemu vracia, spojiť tradičné ľudové ornamenty nášho regiónu s netradičným prevedením.

Ornament krivou ihlou - výšivka. O čo ide? Vyšívajú sa na plátno alebo zamat. Pri vyšívaní sa priadza prevlieka ihlou cez látku do radu retiazok (retiazkovým stehom). Zo spodnej strany sa priadza zachytí a ihlou vytiahne na vrchnú stranu. Pri vyšívaní výšivky je vzor predkreslený na látke, ktorá je napnutá v drevenom ráme. **Krivá ihla** je háčik s ostrým hrotom osadený do rúčky. Používa sa na vyšívanie krojov a doplnkov hlavne z oblasti Podpoľania.

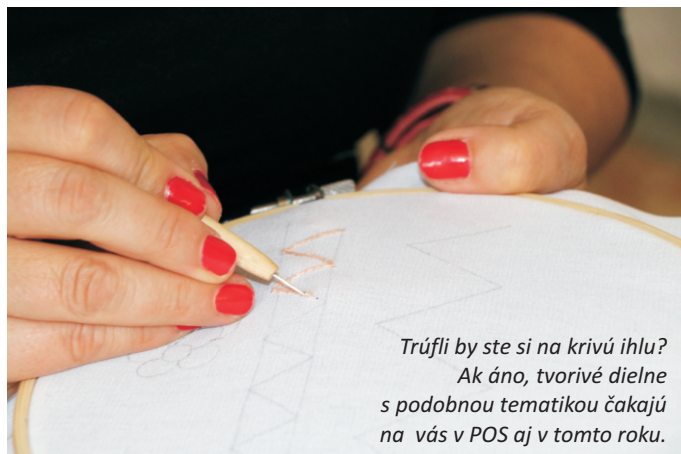
V rámci projektu Zvyky a tradície sme sa rozhodli preskúmať a zozbierať ornamenty a typické výšivky pre obce nášho regiónu Žiar nad Hronom, Banská Štiavnica a Žarnovica. Náš zámer bol vydanie maľovanky, v ktorej by boli zobrazené ornamenty, ktoré používajú jednotlivé obce v našom regióne. Radi by sme poďakovali starostom a zamestnancom obecných úradov Lovča, Horná Ždaňa, Dolná Ždaňa, Prochot, Prestavky a pani Terézii Vincencovej za poskytnuté materiály a informácie, ktoré nám poskytli počas našich návštev.

Veľké poďakovanie patrí aj NBS MMM v Kremnici za vzácne materiály, ktoré nám sprístupnili.

Zozbieraný materiál poslúžil ako inšpirácia pre žiakov základných škôl, ktorí nám pomohli dotvoriť túto maľovanku. Ďakujeme ZŠ Lovča, ZŠ SNP Horná Ždaňa a ZŠ Angyalova v Kremnici, bez ktorých by prvé vydanie našej maľovanky nebolo možné a ktoré je venované obciam regiónu Žiar nad Hronom. Väčšina našich zozbieraných ornamentov pochádza z krojovej výšivky, výšivky z obrusov a plachiet, ale i z kožušiek. Ukázalo sa, že workshopy sa stretli so záujmom verejnosti o ľudový ornament. Tvorivé dielne sú zaujímavou príležitosťou ako nadobudnúť nové skúsenosti a inšpiráciu pre rozvoj kreativity. Ornament a výšivka ako taká ožíva a stáva sa znova našou súčasťou. Vydať maľovanku nám z finančných prostriedkov z verejných zdrojov umožnil Fond na podporu umenia.

Mgr. Miroslav Hric

Účastníkom dielni išla maľba ľudových ornamentov od ruky, odráža to aj táto fotografia.

*Trúfli by ste si na krivú ihlu?
Ak áno, tvorivé dielne
s podobnou tematikou čakajú
na vás v POS aj v tomto roku.*

Dotyky Múz 2018

Spoločenské stretnutie
aktívnych tvorcov miestnej
a regionálnej kultúry a neprofesionálneho umenia

Preberenie ocenení z rúk
riaditeľky POS Heleny Žňavovej
a Romana Malatinca

Dotyky múz je spoločenské stretnutie nadšencov a aktívnych tvorcov regionálnej kultúry. Podujatie prináša poďakovanie a ocenenie všetkým, ktorí sa podieľajú na kultúrno-osvetových aktivitách, prispievajú k rozvoju živej kultúry, ktorí svojou prácou tvoria nezníiteľné hodnoty v okresoch Žiar nad Hronom, Banská Štiavnica, Žarnovica.

Tak tomu bolo aj minulý rok. V predvianočnom čase 17. decembra sme pozvali do priestorov Pohronského osvetového strediska zástupcov jednotlivých žánrov neprofesionálneho umenia, vzdelávacích podujatí, mediálnych partnerov, sponzorov, tiež organizátorov, ale aj významných činníkov, ktorí nám pomáhajú a podporujú nás pri zabezpečovaní kultúrno-výchovných aktivít v našom regióne.

Nezabúda sa ani na tých, ktorí už nie sú medzi nami, uvádzame ich do Galérie osobností regionálnej kultúry (Siene slávy). Im patrila úvodná časť programu v divadelnej sále. Za prítomnosti pani riaditeľky POS Heleny Žňavovej a podpredsedu BBSK Romana Malatinca odhalili pamätné tabuľe Márii Uramovej z Hodruše-Hámrov a Márii Kassanovej z Tekovskej Breznice. K slovu okrem spomínanej riaditeľky POS a podpredsedu BBSK sa dostali aj rodinní príslušníci oboch osobností a spoločne si zaspomínali. Na záver zaspieval folklórny súbor z Hodruše-Hámrov pieseň, ktorú zložila p. M. Urmová.

Keďže podujatie prináša aj poďakovanie a ocenenie všetkým, ktorí svojou každodennou prácou tvoria nezníiteľné hodnoty počas spoločenského programu boli ocenení: **Ondrej Karnas** za aktívnu prácu v oblasti umeleckej fotografickej a filmovej tvorby. **Monika Maňková** pri príležitosti 20. výročia založenia DS ParadjazPikčr a jej aktívnu prácu a originálny prístup v ochotníckom divadle. **Ružena Droppová** bola ocenená za

úspešnú reprezentáciu Klubu paličkovej čipky pri POS. **Dana Mokrá** za šírenie, uchovávanie kultúrneho dedičstva, úspešné reprezentovanie oblasti folklóru v regióne. **Ján Fiala** za celoživotné dielo pri uchovávaní hrnčiarskych tradícií v našom regióne. **Anton Stašov, Anna Lizáková** za obetavú prácu v rozvoji miestnej kultúry v obci Brehy. **Oliver Dávid** za osobitný prínos a umelecký rozvoj folklóru v regióne. **Brigita Šimonová** za príkladnú spoluprácu z POS v oblasti neprofesionálnej literárnej tvorby. **Andrej Turčan** za jeho neúnavnú prácu na poli ochotníckeho divadla a organizovaní významných divadelných podujatí v regióne. Ďalšie ďakovné listy išli do rúk činníkom **DS MÚZA Nová Baňa** za udržiavanie a odovzdávanie tradícií ochotníckeho divadla v regióne. Ocenenie neobišlo ani **Dychovú hudbu Lutilka** z obce Lutíla pri príležitosti 90. výročia založenia dychovej hudby, za popularizovanie tohto hudobného žánru v regióne. **Spevácky zbor Seniori optimisti** za dlhoročné pôsobenie v oblasti zborového spevu v Žiari nad Hronom. **Obec Veľká Lehota** za dlhoročnú spoluprácu s POS a podporu pri organizovaní folklórnych festivalov. **UNISTAV NB s.r.o., Záhradkárské potreby Ján Ďurček s manželkou** za finančnú podporu kultúrno-osvetovej činnosti.

Celým programom prítomných hostí sprevádzala Laura Mikulová, o spoločenský program sa postarali Folklórny súbor Háj z Novej Bane, ktorý svojim spevom vítal aj prichádzajúcich účastníkov pri vstupe do priestorov POS, folklórny súbor Hron zo Žiaru nad Hronom. Naše zmysly potešil tiež detský folklórny súbor Brezanček z Brehov. Na záver za všetkých ocenených poďakovala Brigita Šimonová a vystúpenie zas patrilo speváckemu zboru Seniori optimisti. Ďakujeme všetkým zúčastneným a tešíme sa na ďalšiu spoluprácu v budúcnosti.

Mgr. Helena Žňavová

V rubrike **Udalosti – Osobnosti** sa budeme zaoberať rôznymi výročiami, ktoré sa budú týkať výročia nejakej udalosti, významných dní ako sú okrúhle narodeniny, výročia obcí a rôzne iné. V tomto čísle si pripomenieme osobnosti regionálnej kultúry, ktoré boli uvedené do Galérie osobností počas spoločenského stretnutia Dotyky múz 2018.

Mária Uramová (Hodruša-Hámre)

Mária Uramová, rod. Prošeková, ktorú všetci volali Drahuška, sa narodila 5. marca 1934 v Dolných Hámroch v chudobnej robotníckej rodine. Po skončení základnej školy odišla študovať do Bratislavy na ekonomickú školu. Po jej skončení sa vrátila domov, kde sa zamestnala v závode Sandrik. Tu pracovala dlhé roky ako sekretárka, ale venovala sa kultúre, hlavne folklóru. V roku 1952 založila tanečný súbor Sandričan, účinkovala v divadelnom súbore pri Závodnom klube ROH Sandrik.

Okrem rodiny jej životnou láskou bola hlavne kultúra, tanec a folklór.

V roku 1966 založila súbor Úsmev, v ktorom vyrástlo viacero generácií detí Obce Hodruša-Hámre. Detský súbor Úsmev sa venoval nielen folklóru, ale aj scénickému tancu. V kategórii scénického tanca vyhral niekoľkokrát nielen okresné súťaže, ale aj krajské, dokonca postúpil aj do celoslovenského kola. Viackrát účinkoval aj vo verejnoprávnej RTVS.

Dlhé roky pracovala v Závodnom klube Sandrik, neskôr už ako jeho vedúca. Počas jej vedenia pracovalo v závodnom klube mnoho záujmových krúžkov.

V roku 1989 odišla do starobného dôchodku, ale kultúre zostala verná. Naďalej viedla súbor Úsmev, pracovala ako knihovníčka miestnej knižnice. Do posledných chvíľ svojho života o kultúre rozmýšľala a hlavne spomínala na svoj milovaný Úsmev. Zomrela 26. septembra 2018 v Žiari nad Hronom.

Mária Kasanová (Tekovská Breznica)

Narodila sa 9. 9. 1939, zomrela 12. 11. 2017.

Milovala folklór a ten sa stal jej celoživotnou vášňou. Milovala ho preto, lebo si ctila odkaz svojich predkov. Bola skromná a pracovitá. Svoj život oddala svojej rodine, ale aj ľuďom. Lásku k tradíciám i k slovenskému kroju viedla aj svoje deti a vnukov. Bola naň hrdá a s úctou ho nosila pri každej príležitosti, ktorá sa jej vyskytla. Zahraniční fotografi si ju často fotili a jej dobrotivý a prívetivý úsmev sa tak dostal až do zahraničia – Kanady, Francúzska, Austrálie, Čiech. Láska úsmev slovenskej babičky s veľkým srdcom si podmanil každého, kto ju stretol. Aj pre ocenenie v rámci Kvetu kultúry, ktoré jej udelil Banskobystrický samosprávny kraj prichádzala v kroji za potlesku publika.

V roku 1985 sa rozhodla založiť Folklórnu skupinu Brezničianka v Tekovskej Breznici. Dva alebo tri roky viedla aj detský folklórny súbor pri Základnej škole v Tekovskej Breznici. So skupinou účinkovala na folklórnych slávnostiach v Detve, Podhorí, vo Východnej, Tlmačskej gramore, Heľpe, v Očovej a inde. Veľkú zásluhu mala aj pri tvorbe obecných osláv v Tekovskej Breznici.

Zobierala veľa breznických piesní a ľudových zvykov, ktoré zachytila v scenároch a so svojou skupinou aj scénicky upravila. Najznámejšie z nich boli:

Breznická svadba, Čepčenie nevesty, Jarmok, Pranie pradien v potoku, Návrat z dolniak, Na Ondreja, Zvyky na Luciu, Zbieranie zelín, Zvyky na Jána a mnohé iné.

Bola aj ľudovou umelkyňou. Nejednu ženich, či starejší mal na kabáte jej svadobné pierko. Vyrábala papierové kytičky i slamené šúpolienky. Úzko spolupracovala s Pohronským osvetovým strediskom v Žiari nad Hronom pri mnohých podujatiach z oblasti folklóru. Deti sa spolu s ňou učili ľudovej tvorbe, no najmä tomu, že na odkaz dedov a starých mám sa nemôže zabudnúť.

ENKAUSTIKA – pochádza pravdepodobne zo starovekého Grécka, odtiaľ pochádza aj tajuplný názov, ktorý by sa voľne dal preložiť ako vypálenie. Pod týmto názvom sa skrýva maliarska technika pri ktorej sa používa vosk na vytváranie jedinečných obrazov. V staroveku sa používal včelí vosk zmiešaný s farebnými pigmentami a práškovým kovom. Roztavený vosk sa nanášal na pripravený drevený podklad. Dnes sa používajú syntetické farebné vosky, nanášajú sa na papier, drevo, plátno a iné podklady.

Z histórie

Za vynálezcu enkaustiky je považovaný Pausias, grécky maliar (4. stor. pred n. l.), bol obdivovaný pre svoje nádherné obrazy. Najslávnejšie obrazy vznikali v prvom a druhom storočí nášho letopočtu. Po následných obdobiach hospodárskej nestability upadla aj enkaustika, bola príliš drahá a komplikovaná. Zlom nastal až v polovici 18. storočia, ale k dokonalému znovuzrodeniu enkaustiky však došlo až v 20. storočí maliarom Fritzom Faissom a niekoľkými študentmi univerzity v Bauhause. O novú vlnu enkaustiky sa v roku 1940 snažil Karl Zerbe, ktorý je považovaný za otca enkaustiky. Jedným z mnohých umelcov, ktorí dokázali oceniť jej úžasné kvality, bol aj Pablo Picasso. Avšak masová popularita sa dostavila až začiatkom 90. rokov minulého storočia, omnoho zjednodušená vďaka technickej revolúcii, keď sa vyhrievacie zariadenia stali samozrejmosťou každodenného života (využívajú sa špeciálne žehličky, enkaustické perá s elektrickou vyhrievacou špirálou), ale aj vďaka šíreniu myšlienky enkaustiky cez internet. Jej popularita neklesá, dôkazom sú súťaže amatérov a profesionálov, ktoré sa konajú po celom svete. Umelci ju uplatňujú hlavne v abstraktnej, modernej tvorbe. Kto jej príde na chuť, už sa jej nevzdá.

Ako to celé funguje?

Nezaobídete sa bez **Žehličky** – využíva sa špeciálna žehlička (nie naparovacia), ktorá má menšiu rukoväť, umožňuje lepšie manévrovanie počas vytvárania obrazu. Samozrejme handrička na utieranie žehličky od vosku. **Voskových farieb** – voskovky určené na enkaustiku z včelieho vosku. Môžu sa využiť aj obyčajné voskové farby najlepšie sú od českého výrobcu. **Papieru** – nesavý papier, takzvaný kriedový papier

s lesklým povrchom, môže byť nahradený foto papierom. Maľovanie voskom umožňuje kreatívnu sebarealizáciu, ktorá je vhodná pre každého. Zvládnu ju tak deti, ako aj dospelí, ktorí vôbec nemusia mať maliarske a umelecké vlohy. Základom tvorby je vaša vlastná fantázia. V prvom rade si musíte zvoliť vlastný štýl. Cit čo ako robiť získate po niekoľkých pokusoch. Nastavíte žehličku na správnu teplotu (začínáme na nižšej a sledujeme ako sa žehliacej ploche roztápa vosk. Môžeme si zvoliť jednu alebo aj viac farieb, pridávame ich v malom množstve (vlastne toľko koľko ich budeme potrebovať na jeden ťah). Keď je vosk dostatočne rozpustený, priložíme jemne žehličku (nikdy netlačíme na žehličku) na papier a poľahky potiahneme. Záleží na našich pohyboch, aký obraz vytvoríme. Ponáhľať sa niet kam, pretože vosk po nanesení na papier ihneď tuhne, roztaví sa opäť po nanesení ďalšej farby (farby sa spoja alebo vrchná prekryje spodnú). Dbajte na to, aby ste pred zmenou farby mali žehličku vyčistenú.

Okrem maľby enkaustickou žehličkou sa používa maľba enkaustickým perom. S vymeniteľnými nadstavcami je vhodné na vytváranie malých diel, tak isto na dotváranie detailov v už hotových dielach. Za vyskúšanie stojí maľba teplovzdušnou pištoľou, pomocou žehličky nakvapkáme vosk a rozfúkame pištoľou. Výhoda tejto techniky spočíva vo vytváraní väčších diel. Zaujímavý variant je aj maľba na sklokeramickej doske, kde sa môžu využiť rôzne pomôcky, prírodné štetce, škrabky a pod. Dielo nad ktorým sa musí človek zamyslieť sa realizuje pretláčaním cez servítku. Ak máte premyslené ako bude vaše dielo vyzeráť použijete maľbu na savý papier, vosk sa veľmi nemieša, nie je možné robiť korekcie ako na nesavom papieri. Enkaustika má množstvo výhod, schne takmer okamžite, farebne stála, vode odolná, dielo je možné pretvárať donekonečna. S touto technikou je možné dosiahnuť efekty, ktoré sú s inou technikou nedosiahnuteľné. Neodolateľná je predovšetkým jej pestrofarebnosť, ľahkosť, kreativita. Máte také či iné techniky vyskúšané a chcete v maliarstve spoznávať ešte viac? Pohronské osvetové stredisko pripravuje workshopy zamerané na tento umelecký štýl. Ktoré prebehnú v marci resp. v apríly tohto roku.

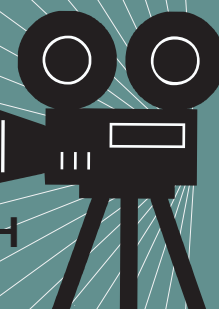
Internet, Mgr. Miroslav Hric

Krajská postupová súťaž a prehliadka amatérskej filmovej tvorby

CINEAMA 2019

27. apríl Krajská hviezdáreň a planetárium M. Hella v ZH

POD INOVCOM

26. regionálny detský folklórny festival

9. 6. 2019 o 14.00 h
amfiteáter Veľká Lehota

host' festivalu DaMFS Kalužiar, Martin

občasník POKUS (Pohronský Osvetový kultúrny Spravodaj) spravodaj o regionálnej a miestnej kultúre pre okresy Banská Štiavnica, Žarnovica, Žiar nad Hronom
vydáva: Pohronské osvetové stredisko v Žiari nad Hronom, zriaďovateľ Banskobystrický samosprávny kraj

číslo 1/2019, ročník 1.

zodpovedná: Mgr. Helena Žňavová, riaditeľka POS

grafická úprava a redaktor: Mgr. Miroslav Hric, samostatný odborný zamestnanec POS

texty, články, príspevky: zamestnanci POS, použité fotografie: archív POS

náklad: 100 ks, neprešlo jazykovou úpravou, nepredajné

Pohronské osvetové stredisko, Dukelských hrdinov 21, Žiar nad Hronom 965 01, www.osvetaziar.sk